

УДК 101.1(08)
Ф 56

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 10 від 20.05.2021)*

Редакційна колегія:

*Александрова О.С. – доктор філософських наук, професор
Додонов Р.О. – доктор філософських наук, професор
Горбань О.В. – доктор філософських наук, професор
Додонова В.І. – доктор філософських наук, професор
Колінько М.В. – доктор філософських наук, доцент
Ломачинська І.М. – доктор філософських наук, професор
Филипович Л.О. – доктор філософських наук, професор*

Ф 56 Київські філософські студії : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 21 травня 2021 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. – 370 с.

Збірник містить тези доповідей і виступів учасників Всеукраїнської наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському університеті імені Бориса Грінченка 21 травня 2021 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітаристики, зокрема таких її галузей як: філософія міста, урбаністика, історія філософії, соціальна і політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти, політологія тощо.

Збірник адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Матеріали подані в авторській редакції англійською та українською мовами. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

<i>Ярослав Лола.</i> ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА МАСКУЛІННИЙ РУХ В УКРАЇНІ	99
<i>Богдан Ломачинський.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОСТОРІ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ	103
<i>Вікторія Налімова, Олеся Посвістак.</i> ПРОБЛЕМА ЕМАНСИПАЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	106
<i>Назар Негрій.</i> РОЛЬ ПРОКСЕМІКИ У СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	108
<i>Ганна Носова.</i> У ПОШУКАХ «СПРАВЖНЬОЇ» ІСТОРІЇ. ПАМ'ЯТЬ ПРОТИ ІСТОРІЇ У П'ЄРА НОРА	111
<i>Людмила Облова.</i> ПРАКТИКИ ГЛОБАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОСТІ	114
<i>Людмила Овсянкіна.</i> РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У КОНСОЛІДАЦІЇ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ	116
<i>Марія Панова.</i> КОМП'ЮТЕРНА МЕТАФОРА У ФІЛОСОФІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	119
<i>Наталія Пахарь.</i> ГРА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН	120
<i>Катерина Слободяник.</i> ЕВОЛЮЦІЙНІ ХВИЛІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	123
<i>Владислав Тенетюх.</i> ЧИ Є ІГРОМАНІЯ ХВОРОБОЮ XXI СТОЛІТТЯ?	126
<i>Микола Тур.</i> ДИСТИНКЦІЯ «ПРИВАТНЕ-ПУБЛІЧНЕ» В СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ	128
<i>Володимир Фадєєв.</i> СОЦІАЛЬНЕ УЯВНЕ В КОНЦЕПЦІЯХ К. КАСТОРІАДІСА, Ч. ТЕЙЛОРА ТА Б. ДЖЕССОПА	131
<i>Євгенія Шклярєнко.</i> ДИНАМІКА ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ СУСПІЛЬСТВАХ	135

СЕКЦІЯ 4.

Актуальні проблеми етики, естетики та філософії культури

<i>Валерія Александрєнко.</i> ЕТОС МУЗИКИ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ	139
---	-----

*Людмила Овсянкіна,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка*

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У КОНСОЛІДАЦІЇ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ

Національна ідея з давніх часів була тим чинником (орієнтиром), який консолідував і духовно об'єднував українців як політичну націю і відрізняв їх від інших народів, визначав ідентичність. Історія нашої держави підтверджує, що національна ідея ніколи не була явищем сталим, завершеним. Унікальність і неповторність кожної нації залежить саме від тієї національної ідеї, яка, як внутрішній двигун, рухає країну до прогресивних змін, зберігаючи націю як таку. Національна ідея – складний соціальний феномен, що знаходиться у постійній трансформації та суперечливому розвитку. Вона формулюється (або не формулюється) елітою суспільства залежно від тих зовнішніх і внутрішніх процесів, що відбуваються в ньому. У своїй системній єдності цей феномен допомагає індивіду відчути себе носієм даної нації і частиною суспільства одночасно.

Метою нашого дослідження є вивчення ролі національної ідеї у консолідації сучасного українського соціуму. Нові історичні умови, виклики, конфлікти та загрози, з якими стикається нація в цілому, – це складні випробування, вийти з яких допомагає лише спільна національна ідея, зрозуміла для всіх її носіїв. Ми погоджуємося із думкою про те, що «будь-яка реформа, перебудова починається з ідеї, ідеалу, що згодом втілюється в соціальний проект перебудови чи модернізації» [1, с.428]. Так, у нових історичних умовах національна ідея може набувати нового звучання, проте її базові глибинні чинники завжди залишаються незмінними, проходячи крізь покоління. Саме ця закономірність розкриває специфічну роль національної ідеї у консолідації соціуму, адже саме вона допомагає кожному представнику нації усвідомити перспективну мету своєї держави та власну місію у реалізації цієї спільної мети.

Сучасний український антрополог Сергій Сегеда у своїй праці навів характерний приклад з історії скіфів, що розкриває суть національної ідеї. Автор описує епізод, що належить перу славетного історика Геродота, у якому той розказує про вторгнення перського царя Дарія на територію скіфських племен ще в 514 р. до н.е. Військо Дарія кількісно набагато перевершувало скіфів і постійно провокувало їх до бою. Проте останні лише заманювали персів вглиб своєї країни, не розпочинаючи відкритого бою, обмежуючись лише невеликими зіткненнями. Не витримавши такої затяжної невизначеної ситуації розгніваний Дарій послав до одного з скіфських царів вершника із

категоричною вимогою або зустрітися з ним в бою, або нарешті підкоритися йому. Але скіфський вождь відповів на ультиматум наступне: «Якщо ви наполягаєте, щоб це сталося якомога скоріше, гаразд, тоді ось що: в нас є могили наших предків. Нумо, знайдіть їх і спробуйте завдати їм шкоди. Тоді ви побачите, чи будемо ми воювати заради наших могил, чи ні» [2, с. 5-6].

Українська держава пройшла довгий культурно-історичний шлях свого розвитку, який вивчали видатні вчені свого часу. Так, Д.І. Чижевський, замислюючись над питанням про співвідношення національного та вселюдського, стверджував, що кожна нація є неповним, частковим моментом пізнання людського ідеалу. Ця однобічність як раз і оживлює людський ідеал, робить його індивідуальним і неповторним. Кожна нація доповнює загальний образ людства, роблячи його яскравим та цікавим, із своїми перевагами та недоліками. Досліджуючи історію української культури в контексті європейського культурного процесу, Д.І. Чижевський наголошував, що її домінуючою національною особливістю є традиція, що втілилася у кордоцентризмі світосприйняття і становлення світогляду української нації [3]. Саме ця характерна національна особливість (яка для більшості стала складовою національної ідеї) опосередковано впливає як на моделювання індивідуальної поведінки людини, специфіку її особистісного вибору, так і на більшість стратегічних рішень нації в цілому.

Отже, українська національна ідея – явище складне та незавершене. На неї впливає багато чинників, а саме: культурно-історична спадщина; розуміння історичної реальності; система національних інтересів, які змінюються залежно від внутрішніх та зовнішніх трансформаційних процесів. Сукупність цих складових формує національну свідомість, яка, у свою чергу, консолідує соціум, продукуючи подальшу стратегію й тактику прогресивного розвитку держави. Вона забезпечує національну цілісність та стабільність держави, одночасно при цьому забезпечуючи можливість долучитися їй до різноманітних надбань світового цивілізаційного процесу.

З усіх попередніх уроків та помилок історії національна еліта (яка має стояти у фарватері демократії, змін та реформ) і весь народ мають зробити правильні висновки, що закладуть фундамент у побудову сучасної незалежної держави. Лише спільні зрозумілі духовні орієнтири та відповідні умови для формування й розвитку національної самосвідомості, традицій, культурної самобутності, вільного волевиявлення, прояву національних емоцій, почуттів тощо, зможуть об'єднати націю на майбутні прогресивні дії та побудову такої соціальної держави, яка дбає як про кожную особистість, так і про всіх.

Національна ідея у своїх базових засадах має спиратися на такі пріоритетні чинники, як: гуманізм, демократизація та орієнтація на цінності громадянського суспільства, соціальний характер реформ, пріоритет національних інтересів над глобальними, зміцнення авторитету держави, збереження національного капіталу, подолання бідності, заборона тіньової

Секція 3. Аналітика соціальних процесів

економіки тощо. Підґрунтям усіх цих процесів мають залишатися притаманні українській нації неповторна духовність, культура та людяність.

Література

1. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. 2-е вид. К.: Знання України, 2005: 580.

2. Сегеда С. Пантеон України. У 2 книгах. Книга 1. Місця поховань визначних діячів української історії та культури Х – початку ХІХ ст.: Києво-Могилянська академія, 2016: 498.

3. Чижевський Д.І. Український літературний барок: Нариси. Частина друга. Прага: Видання українського історично-філологічного товариства в Празі, 1941: 68.